

Список використаних джерел:

1. Конституція України (прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами). Офіційний вісник України. 2006. № 32. Ст. 2371.
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21 квітня 2011 року.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України / За заг. ред. О. А. Зайця. Київ : Юрінком Інтер, 2019.
6. Тертишник В. М. Кримінальний процес України: підручник. Київ : Алерта, 2021.
7. Лисенко О. І. Конституційно-правові гарантії прав людини у кримінальному провадженні. *Право України*. 2018. № 5. С. 65–72.
8. Мазур М. В. Гарантії прав підозрюваного під час спеціального досудового розслідування (in absentia) за КПК України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 77. С. 136–140.

Оленчик Никита Володимирович

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
2 курсу 214 навчальної групи навчально-
наукового інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Осауленко Андрій Олександрович,

професор кафедри
конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДДІВ В УКРАЇНІ

В міру розвитку вітчизняної науки конституційного права стає очевидним, що при розгляді питання про роль та місце суддів у судовій владі недостатньо обмежуватись лише аналізом вимог, які пред'являються до суддів, принципів діяльності суддів, їхніх функцій, прав та обов'язків, а також гарантій їх діяльності.

Необхідно залучати до цього аналізу й інші, закріплені Конституцією та законами України, елементи. Це, насамперед, такі елементи як правосуб'єктність суддів, підстави та порядок притягнення суддів до юридичної відповідальності тощо.

Конституція України 1996 року [1], Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [2] та інші нормативні акти не містять чіткого розуміння поняття «правовий статус судді». Однак, в ст. 52 Закону України «Про судоустрій і статус суддів (називається «Статус судді»), зазначається, що «суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та цього Закону призначений суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі. Судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді».

Що ж стосується категорії конституційно-правового статусу судді, то в науковій літературі з конституційного права одночасно використовуються близькі терміни «статус суддів», «правовий статус суддів», «конституційний статус суддів».

На сьогоднішній день доктрина конституційного права України ще не сформувала єдиного підходу до розуміння конституційно-правового статусу суддів як комплексного правового явища, що зумовлюється в тому числі і недостатньою кількістю всебічних базових фундаментальних досліджень в даній сфері юридичних знань [3, с. 63].

Ключовим елементом конституційно-правового статусу суддів є їхня правосуб'єктність, під якою розуміють здатність особи у встановленому законодавством порядку набувати правового статусу судді, тобто виступати носієм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків професійного судді.

Обіймаючи посаду судді, особа, відповідно до набутого правового статусу, наділяється правами та обов'язками, які є запорукою успішної реалізації функцій, що покладаються на суддів. Вони виникають від часу набуття особою статусу судді й припиняються з припиненням цього статусу.

Ще одним елементом правового статусу судді виступають функції. Під функціями суддів слід розуміти основні напрямки, види та форми їхньої діяльності щодо здійснення судочинства. Функція правосуддя здійснюється суддями у формі конституційного, цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Одним із елементів правового статусу суддів є їх юридична відповідальність, як вид соціальної відповідальності, сутність якої полягає в застосуванні до суддів, які порушили вимоги законодавства та присягу, передбачених законом санкцій, що забезпечуються в примусовому порядку державою. На суддів поширюється спеціальна дисциплінарна відповідальність, зумовлена їхнім професійним правовим статусом.

Важливою складовою правового статусу суддів є гарантії їх діяльності, що врешті й визначають реальний правовий статус судді. Під гарантіями діяльності суддів слід розуміти сукупність загальних та спеціальних способів і засобів реалізації прав та обов'язків суддів [4, с. 74].

Отже, проаналізувавши конституційно-правову природу статусу судді можна зробити висновок, що суддя є центральним суб'єктом здійснення судової влади. Саме судді безпосередньо реалізують основні функції

правосуддя й від рівня їхньої компетентності залежить авторитет судової влади та ефективність здійснення функції правосуддя в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон від 02.06.2016 № № 1402-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Кравчук В. Присяга суддів як складова частина їх конституційно-правового статусу. *Історико-правовий часопис*. 2018. № 2. С. 63–67.
4. Конституційне право: підручник / за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука. Харків, 2019. 484 с.

Переляк Олександр Олексійович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
2 курсу 212 навчальної групи навчально-
наукового інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Чеханюк Леся Володимирівна,
доцент кафедри
конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ МЕНДЕСА ЯК ЕФЕКТИВНА ОСНОВА ПРОТИДІ КАТУВАННЯМ

Катування й жорстоке поводження в під час перебування особи в умовах позбавлення свободи є однією з найбільш жорстоких і неприпустимих форм порушення прав людини. У цьому контексті особливо важливим є розвиток міжнародних стандартів, які дають змогу правоохоронним органам працювати ефективно, збирати інформацію, але без насильства. Однією з таких інноваційних ініціатив є Принципи Мендеса – набір міжнародних рекомендацій, які становлять практичну альтернативу традиційним контрпродуктивним методам, що покладаються на примус і залякування.

Принципи Мендеса було розроблено групою експертів у галузі права, психології, кримінології, безпеки та прав людини. Ініціатива, яку очолив Хуан Е. Мендес – аргентинський правозахисник, колишній Спеціальний доповідач ООН з питань катувань, базується на принципах науки, права та етики. У своєму змісті вказані Принципи пропонують заміну методів допитів, орієнтованих виключно на отримання визнань, на так зване «взаєморозуміння» – побудову діалогу, довіри між допитувачем і допитуваним [1, с. 145].

Ключовим за Мендесом є те, що інтерв'ювання має бути не лише юридично захищеним, але й процесуальним, системним: це не одноразовий допит, а комплекс процесів – від планування бесіди, підготовки інтерв'юера до